



## Podcastreeks Muiderslot tussen je oren, reeks Podium

### Aflevering #13: Gevleugelde gasten

#### (Buiten bij het Muiderslot)

[Soundscapes en achtergrondmuziek beginnen]

*Arjen: De roerdomp. Dat is ook mijn lievelingsvogel. Het is het verstragende geluid van alle Nederlandse vogels. Als je heel dichtbij staat hoor je 'm ook inademen. En dan hoor je zo [er klinkt een soort gehijg]. Dat geluid maakt ie. En als je dichtbij staat dan dreunt dat echt bijna door in je maag en dan krijg je daar echt kippenvel van. Een heel vet geluid.*

Voice over Roos: Welkom bij 'Muiderslot [er klinkt het geluid van een deur die opengaat] tussen je oren' [er klinkt het geluid van een deur die sluit]. En die oren heb je in deze aflevering extra hard nodig, want we gaan op zoek naar vogels rondom het kasteel, zowel in het water als in de lucht. Wat voor vogels leven hier? Is dit een fijne plek voor vogels? Ik kan zelf nog geen fuut van een meerkoet onderscheiden, dus heb wat rondgevraagd bij het Muiderslot. Het blijkt hier rond het kasteel goed toeven voor vogels. Zo is er een torenvalk, die al voor 2 jaar op rij een nest heeft in de Zuidertoren. Torenvalken bouwen zelf geen nest, dus een halfopen nis in een toren komt goed van pas voor de jongen die valk hier heeft gekregen. Op de slotmuren wordt in het halfdonker vaak een kerkuil gezien. Vanuit de uilenkasten in schuren in boerderijen uit de buurt komen de uilen richting het slot om te jagen. In de avonduren is het hier meestal lekker rustig en dat vindt de uil fijn. En in de vroege zomer hoor je overal in het kasteel jonge kauwen. De ouders maken nesten in de nissen van het slot, in gaten en onder de leien, een soort dakpannen. Aan de binnenplaatszijde gaat het met de jonge kauwen vaak goed, maar aan de kant van slotgracht gebeurt het wel eens dat de jonge vogels bij hun eerste vlucht in het water vallen. Collega's bij het Muiderslot hebben de jonge kauwen gelukkig vaak met een bootje kunnen redden.

Mijn gast van vandaag kan mij nog véél meer vertellen over de vogels rond het kasteel en hoe de vogelpopulatie door de geschiedenis heen is veranderd. Arjan Dwarshuis staat klaar met zijn verrekijker. Je kunt hem kennen van de Vogelspotcast, waarin hij wekelijks op vogelsafari gaat met jeugdvriend Gisbert van Baalen.

[Er klinkt een stukje uit de Vogelspodcast:

*Arjen: 'Kijk, hier zijn dus al die meidoornen. Altijd goed voor, kijk een merel zit hier, een vrouwtje. Kan je herkennen aan de bruinige borst. Wat zit hier nog? Oh kijk, pimpelmeesjes. Dit werkt altijd goed [er klinkt geluid van Arjen die de meesjes nadoet]. Ah, en weg [gelach].'*

Voice over Roos: Daarnaast organiseert hij vogelexcursies en hij schreef het boek *Een bevlogen jaar*, waarin hij verslag doet van een krankzinnig avontuur waarin hij dag in, dag uit, over de hele wereld, een jaar lang, naar vogels zoekt.

[Soundscapes vervagen]

Roos: Waar komt jouw fascinatie voor vogels eigenlijk vandaan?

Arjen: Nou, ik ben al gefascineerd door de natuur voor zo lang ik me kan herinneren. Dat begon al echt toen ik leerde praten en lopen. Toen was ik al bezig met schelpjes zoeken en dat soort dingen. Zodra ik leerde lezen ging ik, in tegenstelling tot al mijn vriendjes, ging ik opzoeken in een boekje wat voor soort schelpje het was. En ik had een hele grote vitrinekast waarin ik alles met nummertjes bijhield. Die verzameldrift zat er al in. En op een gegeven moment werd dat vogels. Hoe het precies begon weet ik niet, maar ik weet gewoon een paar waarnemingen.

Roos: Ja.

Arjen: De Britten noemen dat een 'spark bird, the spark that ignites the flame'. Dus vogels die ik dan zag, zoals een ijsvogel voor het eerst, die ik onderweg hiernaartoe ook heb gezien, dat is wel grappig. Daardoor werd ik echt dieper in die hobby gezogen als het ware.

Roos: Noem nog eens wat van die momenten!

Arjen: Nou, mijn eerste keer een roerdomp. Dat is een soort schuwe, gecamoufleerde reiger die in het riet leeft. Ook hier in de buurt bijvoorbeeld heb je wel plekken rond het Markermeer waar die zitten. En dat was zo'n vogel die ik al heel vaak in het oude vogelboek, het grote vogelboek van Nederland dat van mijn overgrootvader was geweest, had gezien. En dan zag ik zo'n vogel en dan dacht ik: ah, die wil ik echt supergraag zien. En dat duurde dan soms een jaar of twee jaar. En dan zag ik 'm voor het eerst en dan was het echt 'waaaauw'. Dan kon ik niet slapen van adrenaline weet je wel [er klinkt gelach van Roos].

Roos: Schattig [er klinkt gelach]! Maar echt een soort Bijbel voor iedereen die van vogels houdt?

Arjen: Ja! En zo is het een beetje begonnen. En ik had ook wel het geluk dat mijn ouders, ik ben enig kind en mijn moeder die was reisagente. Dus ik werd, oh er gaat daar een ekster! [er klinkt gelach van Roos], oh en een fuut hier beneden, ik werd de hele wereld overgesleept. En op een gegeven moment ging ik ook op safari, wat natuurlijk heel bevoorrecht is voor een klein jochie. In bijvoorbeeld

Zuid-Afrika. En dat klinkt heel verwend maar op een gegeven gaan dan de olifanten en leeuwen een beetje vervelen als je een klein jochie van 10 bent met ADHD. En dan bieden de vogels uitkomst. Dus zo ging dat een beetje.

Roos: Maar ik hoor je nu al: een fuut, een ekster, houd jij alles bij wat je tegenkomt?

Arjen: Ja, ik heb op vogelgebied wel een beetje een fotografisch geheugen. Dus als ik een excursie geef dan hoef ik niets op te schrijven, dan onthoud ik alles wat we die ochtend zien. En aan het eind maak ik een soortenlijst en stuur ik 'm op naar de deelnemers. Terwijl we hier zitten kan ik ook wel onthouden wat we dan tijdens het opnemen van de podcast allemaal zien en horen.

Roos: Ik ga het je vragen achteraf!

Arjen: Ja, aan het eind maken we wel even een lijstje. Dan zien we meteen hoe vogelrijk de omgeving van het Markermeer is.

Roos: Ja, goede test. En hoeveel verschillende vogels heb jij in je leven gezien?

Arjen: Nou, om en nabij 7.500 verschillende soorten.

Roos: Zo...

Arjen: Ja. En er zijn ongeveer 10.700 op de wereld. Maar dat is niet per se een streven van me om alle vogels ter wereld te zien. Ik heb namelijk veel gereisd, maar ook met de jaren is er ook wel een groeiend besef dat reizen slecht voor de planeet is. Dus ik probeer nu het reizen tot een minimum te beperken, vooral in Europa met de trein te gaan. En ik vermaak me nog steeds, je zou denken dat nu ik paradijsvogels op Papoe Nieuw Guinea heb gezien en bijna alle kolibriesoorten in Zuid-Amerika en ga zo maar door, dat de Nederlandse vogels mij niet meer zo interesseren. Maar het tegendeel is waar.

Roos: En schrijf jij dan op wat je hebt gezien? Heb je daar een hele lijst van?

Arjen: Ja, ik heb online programma's daarvoor om dat allemaal bij te houden. Maar ik ben nog steeds heel erg door de Nederlandse vogels gefascineerd.

Roos: Gelukkig, daarom zit je hier ook [lachend]!

Arjen: Ja, zeker!

Roos: Hé en vogelen en vogel spotten is echt iets anders toch? Ik durf het bijna niet te vragen, maar...

Arjen: Ja, kijk, ik heb een podcast die heet de vogelspodcast.

Roos: Ja, daar ga je.

Arjen: Ja, maar dat was natuurlijk niet mijn keuze, die titel. Die heeft Gispert, met wie ik die podcast maak, die heeft die titel uitgekozen.

Roos: Hij klinkt wel lekker.

Arjen: Ja, en heel veel mensen noemen het gewoon zo. En ik heb zoiets van: if you can't fight them, join them. Ik zou het zelf nooit vogel spotten noemen. Maar als iemand zegt vogel spotten, het gebeurt nu zo vaak, dan heb ik nu zoiets van: fuck it.

Roos: Wat is dan het verschil?

Arjen: Nou spotten associeer ik een beetje met vliegtuigspotten. Een beetje als iets 'lames'. Vogels kijken, dat is hoe ik het altijd heb gezien. Als iets cools.

Roos: Ja! Duidelijk. Is dit een goede plek om vogels te kijken?

Arjen: Ja, nou het Markermeer waar dit aan grenst is gewoon heel rijk aan watervogels. En ook van internationaal belang voor overwinterende eenden, futen, meerkoeten.

Roos: Eenden vallen ook onder de vogels?

Arjen: Die vallen ook onder de vogels. En ja, de rede is: het Markermeer is relatief ondiep. Er zit veel voedsel in. En je hebt veel luwten. Dus bijvoorbeeld nu staat er een best wel pittig Zuidwesten windje. Daarom zitten we hier. En die eenden kunnen altijd wel ergens achter een dijkje in de luwte liggen waar ze alsnog naar voedsel kunnen zoeken en kunnen slapen en rusten. En dat maakt het Markermeer aantrekkelijk. En de laatste jaren is het nog aantrekkelijker voor die duikeenden geworden, dus tafeleenden en kuifeenden. Daarachter zie ik een groepje kuifeenden liggen, speaking of the devil, die zwart-wit eendjes daar op de hoek.

Roos: Oh ja. Wow, maar ze zijn zo klein, zo ver weg. Ik vind het knap hoe je dat ziet! [lachend].

Arjen: Ja, ik heb goede ogen [lachend]. Maar die beesten die duiken naar voedsel. Een aalscholver vliegt er nu ook voorbij, die wordt door de technicus opgemerkt. Heel goed!

Roos: [lacht] Allemaal op het lijstje voor straks!

Arjen: Allemaal op het lijstje. En die beesten duiken dus voor voedsel en dat water is veel helderder geworden de laatste jaren. Dat komt door de quaggamossel.

Roos: De quaggamossel?

Arjen: Dat is een mosselsoort die normaal voorkomt rond de Kaspische zee, dus in Centraal Azië, maar die is in ballastwater van schepen is ie meegekomen naar Nederland. En dat ballastwater wordt dan geloost in het IJmeer bijvoorbeeld door die transportschepen. En zo komen die eitjes van die mossel in het water terecht.

En dat is op een gegeven moment zo hard gegaan, dat nu overal in de binnenwateren van Nederland die mossel zit. Die is heel effectief in het filteren van water. Op sommige plekken zijn zo veel mossels, en zijn ze zo actief, dat ze wel twee keer per dag al het water filteren. Dus als je nu kijkt hier, dan zie je dat het water kraakhelder is. Goede kans dat die quaggamossel hier ook een rol in heeft gespeeld.

Roos: Maar het klimaat is hier toch heel anders dan waar ze vandaan komen? Of...

Arjen: Ja, dat zou je zeggen, maar ze kunnen hier goed gedijen. Zeker met het veranderende klimaat.

Roos: En wat valt jou hierop zo rond het Muiderslot?

Arjen: Nou, kijk, dit is een leuk stukje waar we zitten. Rietkraag, altijd goed. Een paar meidoorns. Daar zitten besjes aan, daar houden vogels van. Open water, hierachter wat weilanden. Als je hierheen fietst mooie oude gebouwen waar huismussen zich thuisvoelen. En dan denk je de huismus, dat is toch een doodnormale vogel, maar er is echt net gisteren verschenen in een groot rapport waarin ze hebben gekeken naar de stand van vogels in Europa, en daaruit blijkt dat sinds de jaren 80 we ongeveer 500 tot 600 miljoen vogels in aantallen hebben verloren in Europa. Dus ongeveer 1 op 6 vogels zijn we kwijt. Door allerlei processen als verstedelijking en intensivering van landbouw. En een van de vogels, hier hoor je ook huismussen roepen achter ons. Hoor je het?

Roos: Oh ja. Ik wist niet dat het een huismus was, maar ik hoor ze.

Arjen: Je hoort ook [getik van Arjen]. Dat is een roodborst, dat tikje. En die huismussen die zijn, als je kwantitief kijkt, van alle soorten waarvan we er het meest van hebben verloren, dat is de huismus. Ongeveer 170 miljoen huismussen minder, dan in de jaren 80. Dus mooi om hier nog veel huismussen te zien. Dat betekent dat er veel kruidenrijke hoekjes zijn waar ze voedsel kunnen vinden. En veel plekjes om nesten te kunnen maken onder loszittende dakpannetjes en zo.

Roos: Dus hier is het wel goed toeven voor de huismusjes?

Arjen: Hier is het wel leuk. Ik zat net te denken toen ik hierheen fietste, vergeleken met waar ik woon in Amsterdam, heb je bijna geen huismussen. En toen dacht ik, dit is best wel aardig. En mijn vriendin zegt altijd dat ze later huismussen in de tuin wil hebben.

Roos: Ja dan weet je waar je hen moet verhuizen!

Arjen: Misschien moet ik maar naar Muiden verhuizen.

Roos: Ja, niet verkeerd!

Arjen: Kijk, je ziet nu ook nog meer kuifeendjes en daarachter ook nog twee krakeenden. En wat meerkoeten.

Roos: Maar hoe zie jij dit verschil, van zo ver weg?

Arjen: Ja, wat ik zei, ik heb goede ogen.

Roos: Maar waar let je dan op?

Arjen: Ja kijk, die witte flankjes. Je ziet een paar die zijn zwart-wit. Dus dat zijn heel duidelijk mannetjes kuifeenden. Die zijn vrij onmiskenbaar. En dan die wat plompere dingen met zo'n hoge achterkant, die helemaal donker zijn, dat zijn meerkoeten. En dan wat achterin zie je twee onder die boogbrug, zie je twee naar links vliegen, die zijn wat grijzer met een langere nek, dat zijn krakeenden. En als ik het zo uitleg zie je het zelf ook denk ik.

Roos: En Nederland is een echt waterland. Toch?

Arjen: Ja.

Roos: Zijn er daardoor dan ook meer soorten dan in andere landen?

Arjen: Nou, niet per se meer soorten. Nederland is niet heel soortenrijk. Maar in kwantitatieve zin, we hebben heel erg veel vogels. Met name overwinteraars. Mijn nieuwe boek heet dan ook 'Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars'. Met de nadruk op die laatste, omdat wij krijgen van best wel een aantal ganzensoort en eendensoorten significante percentages van de hele Europese populatie, die in Nederland overwinteren. Dus dan heb je het over, nou 800.000 smienten, meer dan een miljoen brandganzen, ongeveer een miljoen koolganzen, enorme aantallen kuifeenden, tafeleenden... En dat is omdat we A. heel veel water hebben, voedselrijk water, en we hebben heel veel gras, weiland. Veel rietkragen. Dus het is echt een watervogelparadijs.

Roos: Nou, laten we zo meteen wat gaan inzoomen met verrekijker op wat specifieke vogels. Maar eerst vervolg ik mijn SUP tour!

Arjen: Nou, helemaal goed!

Roos: Tot zo!

Arjen: Yo!

[Soundscapes beginnen]

Voice over Roos: Wat weet Arjan veel over vogels zeg, ik kan er uren naar luisteren, maar voor nu even tot hier. Voordat we inzoomen op wat specifieke vogels rondom het Muiderslot, geef ik graag het woord weer aan Dido, ze is medewerker Publiek & Educatie bij het Muiderslot en heeft een SUP-tour rond het kasteel ontwikkeld, die je in de zomermaanden kunt reserveren. Tijd om de tour te vervolgen.

Dido: Oké Roos, ik kom even naar je toe op de steiger. Want ik heb nog een leuke opdracht die ik altijd doe tijdens de SUP tour. En dan vraag ik altijd om even je ogen te sluiten en heel goed te luisteren naar de geluiden van de omgeving. Wat hoor je allemaal?

Roos: Sowieso klinkt het heel anders als je ligt.

Dido: Ja, water draagt geluid. Dus heel vaak worden geluiden versterkt op het water.

Roos: In de verte wel vogels [je hoort ganzen]. Ook dat riet, een beetje door de wind en wat tegen de kade aan gaat.

Dido: Nou, het mooie is dat veel van de geluiden die we nu nog steeds horen er vroeger ook al waren toen hier mensen op het Muiderslot woonden. Bijvoorbeeld dat riet, maar ook verschillende watervogels die toen al leefden. Dus kan je heel even als het ware in die tijd stappen.

Roos: Ja, best een gek idee eigenlijk dat die geluiden niet veranderen.

Dido: Ja.

Roos: Toen mensen hier in de 17<sup>e</sup> eeuw zo aan het water lagen.

Dido: Precies, wie weet ja.

Voice over Dido: Andere geluiden zijn verdwenen, bijvoorbeeld door de komst van de afsluitdijk, die tussen 1927 en 1933 gebouwd is. De Zuiderzee werd hierdoor het IJsselmeer. En dat had grote gevolgen voor de flora en fauna rondom het kasteel. Veel dieren en planten zien we hier nu niet meer terug. Door bronnen van vroeger krijgen we toch een indruk van wat hier vroeger geleefd heeft. Dieren rondom het Muiderslot waren een belangrijke bron van voedsel. En er werd gevist en gejaagd. P.C. Hooft, een bekende kasteelbewoner uit de 17<sup>e</sup> eeuw, schreef erover in een brief aan Constantijn Huygens. Net als Hooft een dichter uit die tijd. Hieruit kunnen we afleiden welke vissen er op het Muiderslot werden gegeten en wat er in de wateren rondom het Muiderslot leeft.

Hooft schreef: 'Wij dreighden de heele zael met festoenen van frujt en loveren te sieren: ende zoud' der UEd. misschien van levende braessems, karpers, snoekken, baerzen en botten, door vlochten met groen slijm kroost ende andere waterrujghte gezien hebben.'

Roos: wat is nou de allermooiste vogel die ik hier zou kunnen tegenkomen?

Arjen: Ehm, nou ten eerste zit er een roodborstje achter je en een merel, die moeten we eerst ook even toevoegen aan de lijst. Een knobbelzwaan. Maar nee, het leukste hier wat je reëlerwijs kan zien is wel de ijsvogel. Er broeden twee paartjes hier in de vestingmuren.

Roos: In de vestingwal?

Arjen: Ja, omdat die nooit worden onderhouden. Klopt dat?

Roos: Ze houden juist de vestingwal hier zoals ze zijn.

Arjen: Ja precies, ze metselen niet de boel dicht. Ja dat bedoel ik.

Roos: Een fijne omgeving voor de vogeltjes!

Arjen: Ja, en een ijsvogel is natuurlijk een onwijs mooi vogeltje. Fluorescerend blauw als de zon erop valt, met een oranje buik. Hij oogt bijna tropisch. Een soort die in de jaren 80/90 best wel zeldzaam was in Nederland met maar 300 paar. Maar nu door het veranderende klimaat en de steeds betere waterkwaliteit hebben we nu een groeiend aantal ijsvogels. Al hebben ze met de vorst van het voorjaar, van de winter in februari, heeft wel 80/90% heeft dat niet overleefd.

Roos: Echt zo veel?

Arjen: Ja, ze heten ijsvogel omdat ze ijsblauw zijn. En niet omdat ze van ijs houden. Want ze hebben water nodig om visjes te vangen vanaf een overhangende tak. En als er ijs ligt kunnen ze geen voedsel vinden, dus gaan ze dood. Maar eigenlijk is de naam ook nog eens verkeerd. Want ze zijn eigenlijk niet ijsblauw maar kleurloos. Dus die weerkaatsen zonlicht. Dus als je een ijsvogel helemaal in het donker zonder licht bekijkt, dan is ie gewoon bruinig eigenlijk.

Roos: Bijzonder vogeltje! En dat ie hier leeft is wel leuk!

Arjen: Ja, en wat ik zeg, toen ik hierheen fietste kwam ik er 1 tegen. Maar dat was niet hier, maar even verderop in het Diemerpark. En vaak hoor je ze eerst voordat je ze ziet. Dus je hoort een soort heel hoog schel geluid en dan vliegen ze als een bolletje heel laag over het water en daarom worden ze ook wel blauwe schicht genoemd. En hier vliegt een groep spreeuwen voorbij.

Roos: Oh ja, vier stuks.

Arjen: En een Turkse tortel vliegt daar.

Roos: Je wordt even afgeleid door wat vogels.

Arjen: Ja, en nog meer spreeuwen.

Roos: [lacht] Maar welke vogel vind jij dat het mooiste geluid maakt?

Arjen: Ehm, de roerdomp. Dat is ook mijn lievelingsvogel.

Roos: En hoe klinkt dat?

Arjen: Die heb ik net al uitgelegd, toen ik die voor het eerst zag. De roerdomp klinkt als een misthoorn. Dus het is het verstragende geluid van alle Nederlandse



vogels. Tot 5/6 kilometer ver op een stille ochtend. En dan hoor je 'm inademen als je heel dichtbij staat [Arjen doet het ademen van de roerdomp na]. Dat geluid maakt ie, en als je heel dichtbij staat dan dreunt dat echt door in je maag, bijna. En daar kraag je echt kippenvel van. Een heel vet geluid.

Roos: Cool, ik zou het ook niet zo snel associëren met een vogel.

Arjen: Nou, hij leeft verborgen in rietmoerassen. En als ie een partner wil vinden moet dat geluid heel ver door dat rietmoeras dragen. En op die manier versiert hij een vrouwtje.

Roos: En dat vrouwtje vindt dat dan mooi.

Arjen: Die vindt dat heel sexy, ja.

Roos: Oké! [lachend]. En welke vogels komen we hier nog meer tegen?

Arjen: Nou, wat ik zeg, terwijl we hier zitten, zitten we al over de 15 soorten.

Roos: Ja.

Arjen: Maar bijvoorbeeld die meidoorns die hier overal op de vestingwal staan, ja die zijn ideaal in het najaar. Nu is het najaar/ winter, voor allerlei lijsters zoals merels, een koperwiek, dat is een zanglijster, spreeuwen die houden er ook van. En die rietkragen hier zijn weer ideaal voor kleine karekieten in het voorjaar en rietzangers. Ja, je hebt die oude kasteelmuren. Ik denk dat daar vast wel een gierzwaluw broedt, of een huiszwaluw. Ja, jij weet meer van het Muiderslot dan ik.

Roos: Ja, en in de Oostvaardersplassen bijvoorbeeld. Daar komen toch ook veel vogels van daar naar hier?

Arjen: Zeker, dus je hebt wel uitwisselingen tussen het Markermeer en de Oostvaardersplassen. Dus er worden bijvoorbeeld ook wel eens zeearenden uit de Oostvaardersplassen gezien bij bijvoorbeeld de Diemer vijfhoek. Dat is hier even verderop. Tien minuutjes fietsen. Dat kan hier zomaar overvliegen. Als je een keer het slot bezoekt, moet je altijd goed omhoogkijken.

Roos: Ja, goed opletten! En welke vogels vlogen hier vroeger wel rond, maar nu niet meer?

Arjen: Ik denk dat vooral als je hier naartoe zou fietsen, vanuit Utrecht bijvoorbeeld of vanuit Amsterdam, dan fiets je door heel veel weiland. Ik denk als je hier in de jaren 50/60 naartoe fietste, een aalscholver vliegt over, als je in de jaren 50/60 hier naartoe fietste, dan was dat waarschijnlijk op ieder paaltje een baltsende grutto stond, of een scholekster, of een tureluur, of weidevogels. En die zijn heel erg hard achteruitgegaan in aantal, door de intensivering van de landbouw. Dus al dat groen dat je ziet bijvoorbeeld aan de overkant van het water hier, dat moet je niet zien als natuur maar als industrie. Dus dat is gewoon intensieve landbouw met een laag grondwaterpeil, hele steile slootranden, heel erg veel kunstmest wordt er gebruikt, bestrijdingsmiddelen. Daar kunnen weidevogels

hun jongen niet grootbrengen. En er wordt ook nog heel vroeg in het seizoen gemaaid, voor een hele hoge eiwitproductie van het gras. Dus daardoor belandden heel veel jonge grutto's en Kievieten die het al overleefden tussen de bladen van de maaimachine.

Roos: Ah...

Arjen: En dat is omdat we na de Tweede Wereldoorlog onszelf hadden voorgenomen om nooit meer honger te lijden. Dus we hebben ons hele landschap heringericht van kleinschalig boerenland naar groot uitgestrekte weilanden. Dat heette de ruilverkaveling. Daar zijn we zo in doorgeslagen dat nu onze weidenatuur onder grote druk staat. Al die weidevogels, zoals in sommige gevallen zoals de veldleeuwerik met 95% achteruit zijn gegaan. Net als de patrijs bijvoorbeeld. En door al dat gebruik van kunstmest en doordat we veel te veel melkvee hebben en varkens en zo, heb je ook die enorme uitstoot van allemaal ammoniak, waardoor we ook weer heel veel stikstofneerslag hebben.

Roos: Ook niet goed voor de vogels.

Arjen: Dat is ook niet goed voor de natuur, voor de biodiversiteit.

Roos: Maar ik vind het echt enorme percentages die je...

Arjen: Ja, dat is echt heel leip.

Roos: Ja.

Arjen: En ik kan het niet vaak genoeg benoemen, doe ik ook veel in mijn eigen podcast, het is echt zaak dat we ons landschap anders inrichten en de voedselproductie veranderen. Daar zijn boeren natuurlijk verantwoordelijk voor, maar wij als consument natuurlijk ook. En de politiek. Bedenk goed waar je op stemt, bijvoorbeeld. Lekker activistisch [lachend].

Roos: Ja [lachend], maar die vogels die hier vroeger leefden, dus als we nog verder teruggaan in de tijd, zeg de 17<sup>e</sup> eeuw toen P.C. Hooft hier woonde, waren er toen ook andere vogels die er nu niet meer zijn?

Arjen: Nou ja, bepaalde soorten zijn we gewoon sowieso kwijtgeraakt. Een aantal vogelsoorten zijn in de vorige eeuw uitgestorven geraakt in Nederland. Zoals de ortolaan, dat is een vogel van een meer kleinschalig cultuurlandschap. De duimpieper, ook een vogel die we zijn kwijtgeraakt, de koorhoen, die is ook heel bekend, een mooie zwarte hoenachtige vogel. Leefde voor het laatst op de Sallandse heuvelrug, maar ook daar zijn ze verdwenen. Dus ja, we hebben al een aantal soorten verloren. En 1 soort waarvan ik denk dat in de 17<sup>e</sup> eeuw waarschijnlijk heel algemeen was, als wij hier dan rond hadden gelopen in april/mei had je waarschijnlijk overal [vogelgeluid] dit geluid gehoord. Namelijk het geluid van koerende zomertortels. En zomertortels zijn echt gekelderd in aantal. We hebben nu nog maar 700 paar zomertortels in Nederland. En sowieso is dat een soort die we misschien wel wereldwijd gaan verliezen de komende 20, 30 jaar. En terwijl dat toen een vogel was die heel algemeen voorkwam.

Roos: En waar werden die vogels rondom het kasteel vroeger voor gebruikt?

Arjen: Nou ik denk dat er ook veel op werd gejaagd. Vroeger was er natuurlijk een heel erge jachtcultuur.

Roos: Ja, die valkenjacht was echt een hobby van rijke bewoners.

Arjen: Ja, ja.

Roos: En dan kreeg de belangrijkste persoon de grootste vogel, zoals een slechtvalk of een havik, en minder belangrijke personen gingen jagen met een torenvalk bijvoorbeeld.

Arjen: Zo leer ik ook wat!

Roos: Zo leer je ook wat [lachend]! Van de kenners hier op het Muiderslot geleerd.

Arjen: Van de eenden, nou nu ligt het dier hier niet, maar een van de vogels die we ook tegen zouden komen is misschien de tafeleend. En die heet ook tafeleend omdat er op schilderijen uit de 17<sup>e</sup> eeuw, tenminste, dat is een van de theorieën waarom ie tafeleend heet, werd heel vaak afgebeeld als jachtwild. Dus dan tussen de schalen met fruit en de dode fazanten en zo, lag ook de tafeleend.

Roos: Vandaar de naam, ja.

Arjen: Maar het kan ook komen door z'n zilverkleurige mantel, die doet denken aan een tafelkleed. Vandaar tafeleend.

Roos: Komen er door het veranderende klimaat ook weer vogels terug?

Arjen: Nou niet per se terug, maar er komen wel andere vogels. Dus die ijsvogels zijn eigenlijk een relatieve nieuwkomer, je zit hier echt in de periferie van z'n verspreidingsgebied. Maar wat echt ondenkbaar was nog geen 30/40 jaar geleden is bijvoorbeeld de grote zilverreiger, die grote reiger die je vaak ziet als je in de trein of auto zit. Die zie je gewoon langs de snelweg. Nou dat was 30/40 jaar geleden een mega zeldzame vogel. Die heeft vanuit Oost-Europa een opmars gemaakt richting Nederland. Nog zoiets is de krakeend, die daar naast die knobbelzwaan zwemt, die was in 1700 een vogel die überhaupt niet voorkwam in Nederland. Pas in het begin van de 19<sup>e</sup> eeuw vestigde die soort zich hier, ook vanuit Oost-Europa. En zo zijn er nog talloze soorten die nieuw in Nederland zijn gekomen.

Roos: En is dat dan een goed teken dat ze erbij komen?

Arjen: Nou, dit is wel langs de natuurlijke weg. Dus bijvoorbeeld die halsbandparkieten en nijlganzen, die heb je hier ook, dat zijn exoten. Die hebben wij hier geïntroduceerd. Dus die komen van nature hier niet voor. Maar die vogels die ik net noemde die hebben langs de natuurlijke weg zelf hun weg gevonden richting Nederland. En ja, is dat een goed teken, het is denk ik wel goed dat

sommige vogels wel goed kunnen omgaan met die verandering die door de mens is veroorzaakt. Dus het geeft wel hoop dat bepaalde soorten zich kunnen aanpassen of zelfs kunnen floreren ondanks of juist door de mens.

Roos: Ja.

Arjen: Maar, over de breedte, over het algemeen, zijn we vooral natuur en vogels aan het verliezen door de mens.

Roos: Daar moeten wat aan doen.

Arjen: Daar moeten we wat aan doen, ja.

Roos: Heb jij tips voor luisteraars die door dit verhaal helemaal enthousiast zijn geworden om ook vogels te gaan kijken en die willen gaan vogelen rondom het Muiderslot? Hoe begin je?

Arjen: Nou, wat een goede tip is als je hier deze plek bezoekt, is net als ik een verrekijker meenemen. Dan kan je net alles wat dichterbij houden. Dus dan met een 8 of 10 keer vergroting. Dat is een goede tip. En probeer een beetje erop uit te gaan. Dus als ik vogels ga kijken begin ik altijd met zonsopgang.

Roos: Want dan zijn er de meeste?

Arjen: Je hoort een winterkoning ratelen.

Roos: Zijn er dan de meeste?

Arjen: Nou ze zijn dan het actiefst, dan gaan ze zingen in het voorjaar en voedsel zoeken. En 's middags dan verstoppert ze zich meer.

Roos: Oké. Nou, volgens mij zijn we bij jouw lijstje aangekomen. Op hoeveel staat de teller?

Arjen: Oké, als jij telt, dan noem ik ze op.

Roos: Oké.

Arjen: Nou we hebben de krakeend, kuifeend, we hebben knobbelzwaan, nou dan komen we bij de meeuwen. We hebben stormmeeuw en kokmeeuw, dit zijn stormmeeuwen die hier overvliegen. Dan hebben we een aalscholver, die vliegt hier ook voorbij, ik heb Turkse tortel zien vliegen, houtduif, spreeuw...

Roos: 10

Arjen: Koperwiek heb ik gehoord, merel, nu winterkoninkje, roodborst heb ik gehoord, pimpelmees en koolmees en huismus, even kijken... vergeet ik nog wat, meerkoet, waterhoentje...

Roos: Bijna 20!

Arjen: Even kijken, kunnen we niet, als ik even ga staan, kunnen we misschien nog even iets meepakken.

Roos: 20 zou zo leuk zijn!

Arjen: Ja! Zwarte kraai en kauw, of nee, zwarte kraai zit daar in de boom. 20 soorten!

Roos: Top!

Arjen: En dat tijdens één interviewtje [lachend]!

Roos: Dankjewel!

Arjen: Ja, graag gedaan!

[Soundscapes beginnen]

Voice over Roos: Dit was Muiderslot tussen je oren. Een podcast van Rijksmuseum Muiderslot. Geproduceerd door Goeie Ouwe Koeien, en mede mogelijk gemaakt door het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. De soundscapes zijn gemaakt door Thomas Hoonhout. Hij verzorgt ook de montage. Je luisterde naar een aflevering uit de reeks Water. We maakten ook een reeks over Kasteel & Collectie, een reeks over Podium en eentje over de kasteeltuinen. Alle afleveringen zijn vanaf najaar 2021 te beluisteren via je favoriete podcast app. Wil je meer weten over de wisselende activiteiten die het Muiderslot organiseert? Ga dan naar de agenda op [muiderslot.nl](https://muiderslot.nl). Leuk dat je luisterde en tot de volgende!